

TELESKOP

Grujić: Oduzimanjem pola mirovine zaposlenim umirovljenicima, država bi im mjesečno otela 17 milijuna eura

objavljeno prije 3 tjedna Piše [Biljana Bašić](#)

□ 0

Među umirovljenicima uzburkale su se vode zbog novog Zakona o mirovinskom osiguranju koji je, uz ostalo, uveo mogućnost rada umirovljenika na puno radno vrijeme, ali u tom slučaju bi ostali bez pola mirovine.

Najglasnija u osporavanju tog rješenja je Stranka umirovljenika (SU, koja upozorava na diskriminaciju umirovljenika koji bi se odlučili nastaviti raditi puno radno vrijeme. O tome smo razgovarali s Lazarom Grujićem predsjednikom SU.

Nedavno je Stranka umirovljenika zatražila ocjenu ustavnosti Zakona o mirovinskom osiguranju (ZOMO) prema kojem se umirovljenicima koji žele raditi puno radno vrijeme, uskraćuje pola mirovine. Molim vas da izložite glavne naglaske tog zahtjeva upućenog Ustavnom sudu.

– Preko Odvjetničkog društva „Jajaš & Vukelić“ iz Rijeke predali smo krajem srpnja Ustavnom sudu Prijedlog za ocjenu suglasnosti Zakona o mirovinskom osiguranju (ZOMO) s Ustavom RH.

Stranka umirovljenika (SU) smatra da je protuustavna ona odredba kojom se uzima pola starosne mirovine onima koji žele ili moraju raditi na više od pola radnog vremena, jer je protivna načelu vladavine prava i praksi Europskog suda za ljudska prava (ESLJP), budući da je zakonodavac „prekoračio granice dopuštenog u normativnoj intervenciji“.

Svakog mjeseca uskraćivati nekome polovicu mirovine je retroaktivno mijesanje u već stečena prava, stečenih zakonitim uplatama u mirovinski sustav. Jedna ranija odluka Ustavnog suda „podsjeća na opće pravno načelo da u građanskom i upravnom pravu retroaktivnost nije poželjna ako negativno utječe na prava i pravne interese pojedinaca“.

Što predlažete da Ustavni sud učini povodom vašeg zahtjeva?

Smatramo da ZOMO krši i nekoliko ustavnih načela, koje predstavljaju vrhovne vrednote, uključujući jednakost, nepovredivost vlasništva, vladavinu prava, socijalnu pravdu i poštivanje prava čovjeka. Predlažemo zato da Ustavni sud ZOMO proglasi nesuglasnim s Ustavom RH.

Suprotno bi teško ugrozilo temeljni poredak zasnovan na povjerenju građana u sustav socijalnog osiguranja, koji se temelji na doprinosima, gdje je svaka uplata svojevrsno ulaganje vlasništva, temeljem kojeg se stvaraju opravdana očekivanja za buduću korist. Povreda tih očekivanja predstavlja i povredu prava vlasništva, i institucionalnu povredu pravnog poretka, stoji u našem Prijedlogu Ustavnom sudu.

Sporne odredbe ZOMO-a u suprotnosti su s nekoliko članaka Ustava RH jer Ustav kaže da se „prava stečena ulaganjem kapitala ne mogu umanjiti zakonom niti drugim pravnim aktom“, te da se poduzetnička sloboda i vlasnička prava mogu samo „iznimno ograničiti zakonom, radi zaštite interesa i sigurnosti RH, prirode, ljudskog okoliša i zdravlja ljudi.“

Reduciranje mirovine je i povreda vladavine prava čija suština, kako kaže odvjetnica Katja Jajaš, zastupnica SU-a na Ustavnom sudu, „leži u tome da se pravnim poretком ograniči politička moć i osigura predvidivost, pravednost i jednakost u primjeni zakona“... a „da bi vladala pravna sigurnost, između ostalog treba postojati i zabrana retroaktivnosti i arbitrarno i diskriminatorno zakonodavno postupanje“.

Jedno od načela vladavine prava je tako i jednakost pred zakonom, a ZOMO-om uvodeći naknadno uvjet koji ranije nije postojao, primjenu mirovinskog faktora 0,5., (pola mirovine) potkopava i destabilizira legitimna očekivanja osiguranika. To pravilo nije povezano s nekim legitimnim ciljem, ne nudi nikakvo obrazloženje zašto se penalizira nastavak rada, a ne navodi se ni konkretan javni interes koji bi opravdao reduciranje mirovine.

Štoviše, sam ZOMO mirovinu definira kao „osobno i neotuđivo materijalno pravo“. Mirovina kao pravo uživa viši stupanj pravne zaštite i ne može se bez ikakvog legitimnog razloga jednostrano i retroaktivno ograničavati novim zakonskim rješenjima. Ustav kaže da svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva.

Kakve su projekcije o iznosima koji bi umirovljenicima koji se odluče za puno radno vrijeme, njima bile otete oduzimanjem polovice mirovine?

Mi za sada nemamo ni naznake kamo će ići pola mirovine zaposlenih umirovljenika. Imamo samo projekciju HZMO da će do 2028. godine to pravo koristiti 53.000 umirovljenika, te da će im država po matematici prosječne mirovine (pola od 644 eura je 322 eura) otimati svakog mjeseca preko 17 milijuna eura.

Definitivno se ovime oštećuju umirovljenici koji bi radili na puno radno vrijeme.

Ustavni sud je u više navrata zauzeo stav da zakon ne smije arbitrarno pogodovati državi na štetu pojedinca. Ne postoje objektivni kriteriji koji bi opravdali diskriminaciju onih koji rade prema onima koji ne rade. Sporna odredba ZOMO-a bi se od nove godine trebala odnositi na sve umirovljenike zaposlene na više od 20 sati tjedno (muškarce 65+ godina, žene 64+ godina).

Kažnjavanje umirovljenika svakog mjeseca sa po nekoliko stotina eura, nije opravdano niti s gledišta stvarnog javnog interesa u situacijama kada je njihov rad nužan na tržištu rada, primjerice na moru od proljeća do jeseni.

Povreda je to i temeljnih ustavnih prava na rad i na zaradu, jer ustavna je odredba da „svaki zaposlenik ima pravo na zaradu kojom može sebi i obitelji osigurati slobodan i dostojanstven život“, što jasno obvezuje državu da ne donosi zakonske mjere koje bi umanjile zaradu, učinile ju nedostojanstvenom.

Imate li neka iskustva iz zemalja EU o radu umirovljenika? Npr. kako je to regulirano u Njemačkoj ili nekoj drugoj zemlji. Jesu li i tamo umirovljenici diskriminirani ako rade, pogotovo na puno radno vrijeme?

ODGOVOR: Imamo saznanja da se u nekim zemljama uz rad dobiva cijela mirovina, u nekima pola, ali to nama ne znači ništa, naš prijedlog ima čvrste temelje i očekujemo da će ZOMO u segmentu reduciranja mirovina zaposlenima na puno radno vrijeme biti proglašen nesuglasnim s Ustavom.

Kad očekujete rješavanje vašeg zahtjeva za ocjenu ustavnosti? Postoji i rok od godinu dana, ali on nije obavezujući.

Prije svega očekujemo da će ubrzo Ustavni sud održati sjednicu i donijeti rješenje o prihvatanju našeg prijedloga, jer s tim danom kreće i pokretanje postupka. Naravno, vjerujemo u naš prijedlog i sveobuhvatnu argumentaciju nesuglasnosti spornog dijela vezanog na reduciranje mirovina s Ustavom RH. A nadamo se i brzini Ustavnog suda jer bi sporna odredba trebala stupiti na snagu 1. siječnja 2026. godine.

Koliko umirovljenika radi na pola radnog vremena?

Krajem lipnja radilo je 37.528 umirovljenika (prijavljeni na pola radnog vremena). U odnosu na svibanj to je 1.422-je zaposlenih više.

Krajem prošle godine u Hrvatskoj je na četiri sata formalno bilo zaposleno 33 tisuće umirovljenika, a 2022. godine radilo je oko 23 tisuće umirovljenika. Međutim, riječ je o radnom odnosu. Eurostatova definicija zaposlenosti uključuje i ugovor o djelu, plaćanje u naravi i slično i po njoj je krajem prošle godine u Hrvatskoj dodatno radilo i privređivalo oko 55 tisuća hrvatskih umirovljenika.

Također kažimo da sada u Hrvatskoj na pola radnog vremena radi tri posto umirovljenika, a da je europski prosjek 13 posto. U nekim zemljama radi ispod dva posto, pa po nekoliko postotaka, a u skandinavskim i baltičkim zemljama radi pola ili blizu polovine svih umirovljenika. Motiviranost je jednima aktivan život, a drugima siromaštvo.

Hoćete li se obratiti Europskom sudu za ljudska prava ako ne uspijete na Ustavnom sudu?

Nadamo se da neće biti potrebno ići na ESLJP, ali Europska konvencija o ljudskim pravima mirovine, pa čak i socijalne naknade, smatra vlasništvom (kao ugovorna prava, legitimna očekivanja itd.). Mirovine hrvatskih umirovljenika su, neupitno njihova imovina. Neotuđivo pravo vlasništva. Na Europskom sudu za ljudska prava pojam vlasništva uživa posebnu zaštitu.

Također, nedopustiva je diskriminacija, tj. neravnopravnost. A tu je riječ o diskriminatornoj odredbi. Osobe koje su zakonito ostvarile pravo na punu mirovinu i rade puno radno vrijeme, stavljaju se u nepovoljniji položaj u odnosu na one koji ne rade ili rade na pola radnog vremena, iako se tu radi o ljudima „s istim statusom i stečenim pravima koja proizlaze iz dugogodišnjeg rada i uplata u mirovinski sustav“.

Zbog čega je vladajuća koalicija, prema vašem mišljenju, izašla s ovako nepovoljnim rješenjem za umirovljenike?

Vladajući su spornoj odredbi pribjegli jer se novi model rada sudara s modelom bonifikacije. Naime, zaposlenici koji ne odlaze u mirovinu kada steknu uvjete za mirovinu, nego nastave raditi, dobivaju bonus za svaki mjesec rada, npr. za 60 mjeseci rada (pet godina) to je trajno (osjetnih) 27 posto veća mirovina. Bonifikacija je tako stimulans odgađanja odlaska u mirovinu. Ali to ne može biti opravdanje da se nekome ukida stečeno pravo. Takvih je nekonzistentnih rješenja u našem mirovinskom sustavu jako puno. Trebamo analize za što preciznije ocjene učinka pojedine izmjene, a ne da se zbog jednog prava onako od oka ukida drugo, krši Ustav i međunarodne konvencije.

Tko vas je sve podržao u ovom zahtjevu? Umirovljeničke stranke i sindikat se baš ne slažu s time da to rješenje iz čl. 100 ZOMO osporavate na Ustavnom sudu. Kako to komentirate? Koji bi mogli biti njihovi stvarni razlozi protivljenja?

Hrvatska stranka umirovljenika toliko štiti svoj koalicijski status sa vladajućom strankom da svoje osobne i partikularne interese postavlja iznad interesa umirovljenika. Njihovi predstavnici su zajedno sa umirovljeničkim udrugama Maticom hrvatskih umirovljenika i Sindikatom umirovljenika Hrvatske u Nacionalnom vijeću za umirovljenike i starije osobe, kako je rekao premijer Andrej Plenković, reprezentativni partneri Vladi RH za umirovljenička pitanja.

U slučaju da ZOMO bude ocjenjen nesukladnim s Ustavom, bit će to velika mrlja na njihovom radu i karijeri. Ali mi smo i javno rekli da je tužno da mi u Stranci umirovljenika sada moramo raditi ovaj zahtjevan posao zaštite stečenih prava umirovljenika, a da od drugih umirovljeničkih stranaka i udruga nismo dobili bezrezervnu podršku. Međutim sve je to još svježije, SUH pokazuje zaokret u radu, a vrijeme će pokazati može li se HSU trgnuti ili stranka odlazi u nestajanje.

Najglasniji u negodovanju zbog osporavanja na Ustavnom sudu je Milivoj Špika i BUZ. On tvrdi da vi skrećete pažnju s pravog problema umirovljenika, a to su niske mirovine. Kako to komentirate?

Glavni problem umirovljenika jest siromaštvo, društvo mora naći mehanizme da se udjel prosječne mirovine u prosječnim plaće podigne sa sadašnjih 40-tak posto na 60 posto. Nitko tko poznaje umirovljeničku scenu ne dvoji da su pomaci na bolje u ZOMO-u velikim djelom rezultat nepokolebljivog rada Stranke umirovljenika. Kada proradi jal onih koji su na prošlim lokalnim izborima u regionalnoj i lokalnoj samoupravi u cijeloj Hrvatskoj osvojili jednog jedinog županijskog vijećnika, onda se događaju ovakvi ispadi taštine i oponiranje svemu i svima, koja god da je cijena toga.

Stranka umirovljenika, na lokalne izbore je izašla u 12 županija. Ima šest županijskih vijećnika u županijama, te preko 40 vijećnika u općinskim i gradskim vijećima diljem

Hrvatske.

Bez obzira na neslaganja među umirovljeničkim strankama, da biste uspjeli u poboljšanju položaja umirovljenika, bilo bi potrebno ujedinjenje umirovljenika, uključujući možda i njihove udruge. Možda bi se i sami umirovljenici trebali više aktivirati u traženju svojih prava, jer su faktički najbrojnija interesna skupina. Što vi u smislu ujedinjenja predlažete?

Podupirati se međusobno je dobro i mi smo bez rezerve spremni na programsku suradnju za sve politike izlaska iz siromaštva, gradnje domova, institucionalne i izvaninstitucionalne skrbi umirovljenika i prevencije socijalne isključenosti starije populacije..

Zazivanje ujedinjenja svih umirovljeničkih stranaka u jednu umirovljeničku stranku je nerazumijevanje demokracije. Koalicije da, programska suradnja, to da.

Ali da budem potpuno transparentan u odgovoru na to pitanje, unatoč svim problemima koje smo doživjeli na tragu ujedinjenja i stvaranja jedne umirovljeničke stranke, Stranka umirovljenika se neće unaprijed braniti od ujedinjenja u interesu umirovljenika.

No da bi to realizirali Stranka umirovljenika i ja osobno imamo zahtjev, da nitko od sadašnjih predsjednika ne može biti kandidat za predsjednika, niti predsjednik te neke buduće ujedinjene umirovljeničke stranke, uključujući i mene.

To će biti preduvjet naše diplomacije. Kada to ugovorimo, moći ćemo krenuti u pregovore. S naše strane bez fige u džepu iskreno u interesu umirovljenika.

Pokazalo se da umirovljenici itekako mogu pritiskati vlast u ostvarivanju svojih prava i ukidanju diskriminacije. Primjer je i Slovenija gdje su umirovljenici sudjelovali i u vlasti. Možda je njihovo iskustvo poučno i za Hrvatsku jer je ta stranka izgubila na zadnjim izborima parlamentarni status. Mnogi kažu zbog krize vodstva u toj stranci. Imali smo ovdje Silvana Hrelju koji je neko vrijeme vedrio i oblačio među umirovljenicima, međutim, pitanje je što su time umirovljenici dobili. Kakav je vaš pogled na to?

Takva raščlamba nikome više nije potrebna. Zamorna je, a nije baš poučna. Sudionik sam svih tih gibanja, supotpisnik s Jadrankom Kosor Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe itd., također sam i politička žrtva podmetanja. Upravo se ovih dana odvija suđenje protiv onih koji su me klevetali, također iz umirovljeničkih stranaka, a sve to samo guta energiju svih nas. Na svim razinama ometa stvaranje uvjeta za blagostanje i omogućava vladajućima da grade rejtinge na grbačama najslabijih u društvu.

Foto: Hina

Na slici Lazar Grujić

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije

14. kolovoza 2025.